

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення Вченої ради НАВС
від 29.05.2023, протокол № 11/4-3

Уведено в дію
Наказ НАВС від __.06.2023 № __

**Порядок
реагування на випадки булінгу (цькування) та інші вияви неетичної
поведінки в Національній академії внутрішніх справ**

1. Загальні положення

1.1. Порядок реагування на випадки булінгу (цькування) та інші вияви неетичної поведінки в Національній академії внутрішніх справ (далі – Порядок) визначає завдання і напрями попередження та захисту психологічного здоров'я, морального та соціального благополуччя всіх учасників освітнього процесу, запобігання та протидію у Національній академії внутрішніх справ (далі – НАВС, академія) будь-яким формам психологічного, фізичного, економічного, сексуального насильства, проявам неетичної поведінки, встановлює права і обов'язки учасників освітнього процесу щодо реагування та вирішення конфліктних ситуацій, формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки у службових та приватних стосунках, недбайливого відношення до постраждалих осіб, недопущення дискримінаційних діянь в академії.

1.2. Порядок розроблено з урахуванням вимог Конституції України, Кодексу законів про працю України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, законів України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про Національну поліцію», «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», наказів Міністерства освіти і науки України «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти» від 28.12.2019 № 1646, «Про затвердження Плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладах освіти» від 26.02.2020 № 293, інших нормативно-правових актів Міністерства освіти і науки України, Міністерства внутрішніх справ України, Національної поліції України, Статуту Національної академії внутрішніх справ, Етичного кодексу Національної академії внутрішніх справ, інших організаційно-розпорядчих документів академії.

1.3. Суб'єктами вказаного порядку є педагогічні, наукові, науково-педагогічні, інші працівники, представники інших установ і організацій, які перебувають з академією в трудових чи інших договірних відносинах, можуть безпосередньо взаємодіяти з уразливими особами при виконанні своїх посадових обов'язків (далі – працівники НАВС), а також

здобувачі освіти (курсанти, слухачі, студенти, аспіранти, ад'юнкти, докторанти НАВС).

1.4. Норми та правила цього Порядку є однаковими для всіх учасників освітнього процесу НАВС.

1.5. Даний Порядок, зміни та доповнення до нього затверджується рішенням вченої ради НАВС та вводиться в дію наказом ректора.

2. Визначення булінгу та інших виявів неетичної поведінки

2.1. Булінг (цькування) – діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю постраждалої особи.

2.1.1. Типовими ознаками булінгу є:

- систематичність (повторюваність) діяння;
- наявність сторін – кривдник (булер), постраждала особа (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);
- дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування постраждалої особи інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції постраждалої особи;
- грумінг (цькування) – психологічна маніпуляція насильників, маскування агресії за піклуванням. Суть цієї тактики полягає у тому, що одна і та ж людина напоказ може проявляти симпатію до підопічних (дітей та підлітків), жартувати, робити компліменти, цікавитись їхнім життям (і разом з тим, при індивідуальному спілкуванні з підопічними, проявляти насильство в певній формі), щоб довколишні не могли повірити, що така приязна особа має потяг до насильства.

2.2. Дискримінація за будь-якою ознакою – прецедент, ситуація, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій Законом України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними.

2.3. Інші вияви неетичної поведінки – мобінг, дискримінація за будь-якою ознакою, сексуальні домагання.

2.4. Економічне насильство – форма насильства, що включає умисне позбавлення їжі, одягу, іншого майна, коштів чи документів або можливості користуватися ними, перешкоджання в отриманні необхідних послуг,

примушування до безоплатної праці, інші правопорушення економічного характеру.

2.5. Запобігання випадкам булінгу (цькування) та іншим виявам неетичної поведінки – система заходів, що здійснюється учасниками освітнього процесу, спрямованих на підвищення рівня їх обізнаності щодо форм, причин і наслідків насильства, формування нетерпимого ставлення до насильницької моделі поведінки у приватних стосунках, небайдужого ставлення до постраждалих осіб, викорінення дискримінаційних уявлень про соціальні ролі та обов'язки жінок і чоловіків, а також будь-яких звичаїв і традицій, що на них ґрунтуються.

2.6. Кібербулінг (інтернет-мобінг або електронний булінг) – форма насильства, що вчиняється за допомогою електронних засобів комунікації з метою розміщення у соціальних мережах, форумах, чатах, мобільних додатках інформації, яка принижує честь та гідність особи, її залякування або провокація задля одержання влади над людиною та психологічної насолоди від її страждань.

2.7. Конфлікт – це відкрите чи приховане протистояння протилежно спрямованих, несумісних одна з одною потреб, інтересів, соціальних установок, планів тощо у свідомості окремої особи, яке виникає в міжособистісних взаємодіях окремих осіб чи груп;

2.8. Кривдник – особа, яка вчиняє булінг (цькування) та інші вияви неетичної поведінки щодо учасників освітнього процесу.

2.9. Мобінг (цькування) – систематичні (повторювані) тривалі умисні дії або бездіяльність роботодавця, окремих працівників або групи працівників трудового колективу, які спрямовані на приниження честі та гідності працівника, його ділової репутації, у тому числі з метою набуття, зміни або припинення ним трудових прав та обов'язків, що проявляються у формі психологічного та/або економічного тиску, зокрема із застосуванням засобів електронних комунікацій, створення стосовно працівника напруженої, ворожої, образливої атмосфери, у тому числі такої, що змушує його недооцінювати свою професійну придатність.

2.7.2. Вимоги роботодавця щодо належного виконання працівником трудових обов'язків, зміна робочого місця, посади працівника або розміру оплати праці в порядку, встановленому законодавством, колективним або трудовим договором, не вважаються мобінгом (цькуванням).

2.8. Постраждала особа – працівник НАВС або здобувач освіти щодо якого було вчинено булінг (цькування) та/або інші вияви неетичної поведінки.

2.9. Протидія булінгу (цькування) та іншим виявам неетичної поведінки – система заходів, що здійснюються учасниками освітнього процесу, спрямованих на припинення булінгу (цькування) та іншим виявам неетичної поведінки, надання допомоги та захисту постраждалій особі, а також на належне розслідування випадків булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки.

2.10. Психологічне насильство – форма насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, переслідування, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою

безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи.

2.11. Сексуальні домагання – дії сексуального характеру, виражені словесно (погрози, залякування, непристойні зауваження) або фізично (доторкання, поплескування), що принижують чи ображають осіб, які перебувають у відносинах освітнього, трудового, службового, матеріального чи іншого підпорядкування.

2.12. Спеціально уповноважений підрозділ (особа) – підрозділ (особа), на яких покладено відповідно до положення про підрозділ (за функціональними обов'язками особи) діяльність, спрямовану на запобігання та протидію булінгу (цькування) та інші вияви неетичної поведінки в НАВС. Перелік спеціально уповноважених підрозділів (осіб) визначається у додатку до цього Порядку.

2.13. Спостерігачі – свідки та (або) безпосередні очевидці випадків булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки.

2.14. Фізичне насильство – форма насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.

2.15. Форми психологічного та економічного тиску під час мобінгу (цькування) – створення стосовно працівника НАВС напруженої, ворожої, образливої атмосфери (погрози, висміювання, клеми, зневажливі зауваження, поведінка загрозливого, залякуючого, принизливого характеру та інші способи виведення працівника із психологічної рівноваги); безпідставне негативне виокремлення працівника НАВС з колективу або його ізоляція (незапрошення на зустрічі і наради, в яких працівник НАВС, відповідно до локальних нормативних актів та організаційно-розпорядчих актів має брати участь, перешкоджання виконанню ним своєї трудової функції, недопущення працівника НАВС на робоче місце, перенесення робочого місця в непристосовані для цього виду роботи місця); нерівність можливостей для навчання та кар'єрного росту; нерівна оплата за працю рівної цінності, яка виконується працівниками НАВС однакової кваліфікації; безпідставне позбавлення працівника частини виплат (премій, надбавок та інших заохочень); необґрунтований нерівномірний розподіл роботодавцем навантаження і завдань між працівниками НАВС з однаковою кваліфікацією та продуктивністю праці, які виконують рівноцінну роботу.

2.16. Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про соціальні послуги», «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні».

3. Права та обов'язки учасників освітнього процесу щодо булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки

3.1. Спеціально уповноважений підрозділ (особа) зобов'язані:

- організовувати контроль за виконанням заходів, спрямованих на запобігання та протидію в НАВС булінгу (цькування) та інші вияви неетичної поведінки;
- здійснювати контроль за недопущенням привілеїв чи обмежень (дискримінації) за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, сімейного та майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками;
- сприяти створенню безпечного освітнього середовища в академії, вільного від булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки; та вживати заходів для надання соціальних, психологічних та освітньо-виховних послуг працівникам НАВС та здобувачам освіти, які вчинили, стали свідками або постраждали від булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки;
- в разі виявлення ознак булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки інформувати про це керівництво академії.

3.2. Здобувачі освіти мають право на:

- повагу людської гідності;
- захист під час освітнього процесу від приниження честі та гідності, будь-яких форм насильства та експлуатації, булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки, пропаганди та агітації, що завдають шкоди їх здоров'ю;
- отримання соціальних, психологічних та освітньо-виховних послуг як особа, яка постраждала від булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки.

3.3. Здобувачі освіти зобов'язані:

- поважати гідність, права, свободи та законні інтереси всіх учасників освітнього процесу НАВС, дотримуватися етичних норм;
- не вчиняти булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки;
- відповідально та дбайливо ставитися до власного здоров'я, здоров'я оточуючих, довкілля;
- дотримуватися чинного законодавства, організаційно-розпорядчих та установчих документів академії, а також умов договору про надання освітніх послуг (за його наявності);
- інформувати керівництво академії про факти булінгу (цькування) та інші вияви неетичної поведінки стосовно здобувачів освіти, працівників НАВС, спостерігачами яких вони були особисто або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб.

3.4. Працівники НАВС мають право на:

- повагу до гідності;
- захист професійної честі;
- захист під час освітнього процесу від будь-яких форм насильства та експлуатації, у тому числі булінгу (цькування) та інших виявів неетичної

поведінки.

3.5. Працівники НАВС зобов'язані:

- дотримуватися педагогічної етики;
- поважати гідність, права, свободи і законні інтереси всіх учасників освітнього процесу;
- особистим прикладом утверджувати повагу до суспільної моралі та суспільних цінностей, зокрема правди, справедливості, гуманізму, толерантності;
- не вчиняти булінг (цькування) та інші вияви неетичної поведінки;
- захищати здобувачів освіти під час освітнього процесу від будь-яких форм фізичного та психічного насильства, приниження честі та гідності, дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувача освіти,
- дотримуватися установчих документів та правил внутрішнього розпорядку академії, виконувати свої функціональні обов'язки;
- інформувати керівництво академії про факти булінгу (цькування) та інші вияви неетичної поведінки стосовно здобувачів освіти, працівників НАВС, свідком якого вони були особисто або інформацію про які отримали від інших осіб, вживати невідкладних заходів для припинення таких протиправних діянь.

3.6. Батьки (опікуни) здобувачів освіти мають право:

- отримувати інформацію про діяльність НАВС, у тому числі щодо надання соціальних, психологічних та освітньо-виховних послуг особам, які постраждали від булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки, стали його свідками або вчинили булінг (цькування) та інші вияви неетичної поведінки, про результати навчання своїх дітей і результати оцінювання якості освіти в НАВС та його освітньої діяльності;
- подавати керівництву НАВС заяви про випадки булінгу (цькування) та інші вияви неетичної поведінки стосовно дитини або будь-якого іншого учасника освітнього процесу;
- вимагати повного та неупередженого розслідування випадків булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки стосовно дитини або будь-якого іншого учасника освітнього процесу.

3.7. Батьки (опікуни) здобувачів освіти зобов'язані:

- сприяти керівництву НАВС у проведенні розслідування випадків булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки;
- проводити профілактичні бесіди зі своїми дітьми з метою упередження булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки в академії;
- виконувати рішення та рекомендації за результатами розгляду випадків булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки в академії.

4. Запобігання булінгу (цькування) та інші вияви неетичної поведінки

4.1. Діяльність щодо запобігання булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки в НАВС здійснюється шляхом реалізації стратегій інформування, діагностики, виховання, особистісно-орієнтованого підходу до

кожного учасника освітнього процесу, розвитку соціального та емоційного інтелекту учасників освітнього процесу та здійснюється систематично в процесі освітнього процесу.

4.1.1. Інформування. Академія надає на своєму вебпорталі відкритий доступ до Етичного кодексу Національної академії внутрішніх справ, Положення про академічну доброчесність у Національній академії внутрішніх справ; Положення про Комісію з дотримання академічної доброчесності та етики в Національній академії внутрішніх справ, Правил внутрішнього розпорядку Національної академії внутрішніх справ, цього Порядку, Плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькування) та іншим виявам неетичної поведінки в НАВС, Прояви, які можуть бути підставами для підозри в наявності випадку булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки учасника освітнього процесу.

4.1.2. Діагностика. Періодичне проведення моніторингу (аналіз медіа, соціальних сторінок учасників освітнього процесу, анкетування тощо) з метою виявлення фактів, що свідчать про наявність в академії булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки. Анкетування учасників освітнього процесу проводяться анонімно. Медичні працівники під час надання медичних послуг у разі виявлення ознак насильства повинні терміново інформувати про це керівництво академії.

4.1.3. Виховання. Важливим завданням профілактики насильства є просвітницька робота, яку в структурних підрозділах академії здійснюють їх керівники, додатково в навчальних групах – куратори груп у процесі проведення виховних заходів. Куратор повинен бути ознайомлений про соціально-психологічний клімат у групі, планувати та проводити заняття, бесіди та інші профілактичні заходи серед здобувачів освіти, володіти інформацією щодо Проявів, які можуть бути підставами для підозри в наявності випадку булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки учасника освітнього процесу. В разі виявлення підозр щодо наявності в групі випадків булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки учасника освітнього процесу – залучати спеціально уповноважені підрозділи (осіб) для проведення відповідних заходів реагування.

4.1.4. Адекватне сприйняття і відповідна належна реакція на заяви та повідомлення про насильство. Формування готовності усіх учасників освітнього процесу негайно повідомляти та реагувати на випадки насильства в академії.

4.2. Запобігання булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки в академії здійснюється відповідно до плану заходів, який щорічно розробляється відділом виховної, соціальної роботи та дозвілля і затверджується ректором академії, публікується на вебпорталі НАВС.

4.3. Запобігання булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки в академії забезпечується шляхом:

– проведення на постійній основі заходів у формі зустрічей, бесід, консультацій, лекцій, круглих столів, тренінгів, тематичних заходів, конкурсів, спільних переглядів та обговорень тематичних відеосюжетів, літературних творів, матеріалів ЗМІ, особистого досвіду, у формі рольових ігор та інших

організаційних формах;

- здійснення контролю за використанням засобів електронних комунікацій здобувачами освіти під час освітнього процесу;
- розвитку соціального та емоційного інтелекту учасників освітнього процесу, зокрема: розуміння та сприйняття цінності прав та свобод людини, принципів рівності та недискримінації, вміння відстоювати свої права та поважати права інших; виховання толерантності, соціальної справедливості, доброчесності, вміння втілювати їх у власні моделі поведінки; формування здатності попереджувати та розв'язувати конфлікти ненасильницьким шляхом тощо;
- створення в академії умов недопущення булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки і відповідного середовища;
- формування правосвідомості та правової поведінки, відповідальності за своє життя, розвиток активності, самостійності, творчості учасників освітнього процесу, створення умов для самореалізації їх особистості;
- проведення інших профілактичних заходів, спрямованих на недопущення поширення булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки в НАВС.

5. Протидія булінгу (цькуванню) та іншим виявам неетичної поведінки

5.1. Підставою для реагування на випадки булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки, є заява або повідомлення будь-якої особи, яка стала стороною булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки, або підозрює про його вчинення працівника НАВС чи здобувача освіти на підставі отриманої достовірної інформації. Заява або повідомлення (у т.ч. анонімне) може бути спрямоване ректорові академії напряму, через безпосереднього начальника чи спеціально уповноважених підрозділів (осіб). Заява (повідомлення) приймається в усній чи письмовій формі, в тому числі із застосуванням засобів електронної комунікації.

5.2. Працівники НАВС, здобувачі освіти, які стали спостерігачами булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки, зобов'язані:

- вжити невідкладних заходів для припинення небезпечного впливу;
- негайно поінформувати керівництво академії про виявлений випадок булінгу (цькування) та інші вияви неетичної поведінки незалежно від того, чи поскаржилась йому постраждала особа чи ні.

5.3. Ректор академії у разі отримання заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування) та інші вияви неетичної поведінки, приймає рішення:

- ініціює засідання Комісії з дотримання академічної доброчесності та етики не пізніше ніж упродовж трьох робочих днів з дня отримання заяви або повідомлення, та спрямовує до неї матеріали для розгляду за фактом булінгу (цькування) та інші вияви неетичної поведінки;
- доручає проведення службового розслідування за фактом булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки із визначенням уповноважених

осіб;

– у разі наявності ознак адміністративного чи кримінального правопорушення у разі вчинення булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки у визначений законодавством термін повідомляє територіальний орган Національної поліції України, відповідні підрозділи МВС України;

– доручає поінформувати батьків або інших законних представників здобувача освіти, який став стороною булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки, а також постраждалу особу, яка звернулась із заявою чи повідомленням, про подальший порядок її розгляду.

6. Відповідальність за булінг (цькування) та інші вияви неетичної поведінки

6.1. Особи, винні у здійсненні булінгу (цькування) та інших виявів неетичної поведінки в НАВС, несуть дисциплінарну, цивільну, адміністративну, кримінальну відповідальність, передбачену чинним законодавством України.

Додаток
до Порядку реагування на
випадки булінгу (цькування)
та інші вияви неетичної
поведінки в НАВС

**Перелік
спеціально уповноважених підрозділів (осіб), на яких покладено відповідно
до положення про підрозділ (за функціональними обов'язками) діяльність,
спрямовану на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) та іншим
виявам неетичної поведінки в НАВС**

1. Відділ виховної, соціальної роботи та дозвілля.
2. Відділення психологічного забезпечення Центру культурного та психологічного забезпечення.
3. Директора та заступники директора навчально-наукового інституту.
4. Фахівці, які яких покладається виконання обов'язків курсових офіцерів у навчально-наукових інститутах.
5. Групи виховної, соціальної роботи та дозвілля навчально-наукових інститутів.
6. Методисти навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання.